

Checkliste til udbydere

Udarbejdelse af udbudsmateriale

ved afhentning af dagrenovation

Indledning

Checklisten kan bruges ved udarbejdelse af udbudsmateriale for afhentning af dagrenovation. Checklisten indeholder vejledende retningslinjer for renovationsmedarbejdernes arbejdsmiljø ved afhentning af dagrenovation.

Udbyder af en tjenesteydelse skal i sit udbudsmateriale:

- Oplyse om de særlige, væsentlige arbejdsmiljøforhold, der er forbundet med tjenesteydelsens udførelse.
- Oplyse om det regelgrundlag, som gælder for de særlige, væsentlige arbejdsmiljøforhold.

Særlige, væsentlige arbejdsmiljøforhold er de forhold, som tilbudsgiver ikke kender til ud fra et almindeligt kendskab til branchen, fx vanskelige adgangsforhold på afhentningsstederne.

Udbyder må ikke i udbudsmaterialet foreskrive eller forudsætte, at der bruges arbejdsmetoder, arbejdsprocesser og arbejdsgange, der ikke er i overensstemmelse med arbejdsmiljølovgivningen.

I checklisten gennemgås de væsentlige arbejdsmiljøforhold ved afhentning af dagrenovation. Checklisten kan derfor tjene som inspirationskilde, når udbyder skal vurdere, om den konkrete opgave er forbundet med særlige, væsentlige forhold, som kun udbyder har kendskab til. Samtidig giver checklisten oplysning om krav til arbejdsmetoder mv., så udbyder kan undgå at foreskrive forhold, som ikke er i overensstemmelse med arbejdsmiljølovgivningen. Checklisten er vejledende og ikke udtømmende.

Der henvises i øvrigt til At-vejledning om udbud af tjenesteydelser samt Arbejdstilsynets arbejdsmiljøvejviser nr. 16 om transport af gods.

Endelig kan oplyses, at flere af branchearbejdsmiljørådene har udarbejdet checklister for konkrete udbudsområder.

Arbejdsstedets indretning

Afhentningssted/standplads for beholder, sækkestativ mv. til affaldet

Materiellet – det vil sige beholdere, containere, sække, stativer mv. – skal opstilles på et sted, der i afstand, udformning og indretning er hensigtsmæssigt for afhentning.

- Underlaget skal være plant, stabilt og vandret.
- På standpladsen skal der være fri plads i højden og plads i bredden til personer og til at udføre opgaven.
- Materiellet skal være placeret, så affaldet kan afhentes i en oprejt kropstilling, midt for kroppen og med begge hænder.
- Mobilt materiel, fx en beholder på hjul, bør opstilles retvendt, så beholderen ikke skal drejes, når affaldet skal afhentes.
- Der skal være god plads til egnet mobil beholder og til kørsel med den.
- Ved afhentning af beholder/sæk mv. uden hjul skal der være god plads til brug af et egnet teknisk hjælpemiddel, så man hermed kan komme helt hen til skraldesækken/beholderen.

Affaldsskakter mv.

- Affaldsskakter eller tilsvarende systemer skal være indrettet, så affaldet ikke kan falde uden for opsamlingsystemet. Opsamlingsystemet skal være rummeligt og må ikke overfyldes.
- Opbevaringsrum, skakter, sugesystemer mv. skal være lette at rengøre og vedligeholde.
- Lukkede skaktrum forsynes om nødvendigt med mekanisk rumventilation.
- Det er en arbejdsmiljømæssig fordel at føre skakten ud i terrænniveau, indføre sugesystemer eller få affaldet op fra kældrene ved at etablere affaldsøer i samme niveau som renovationsbilen. Alternativt kan der bruges egnede mekaniske tekniske hjælpemidler, fx lift og hejs, ved transport af affald på trapper fra kældre.

Adgangs- og transportvej fra standplads til renovationsbil

Adgangs- og transportvejen mellem beholderens opstillingssted og renovationsbilen skal være kortest mulig. Forholdene skal i øvrigt være af en sådan karakter, at transporten kan ske uden risiko for ulykker og unødige/sundhedsskadelige belastninger.

Adgangs- og transportveje skal derfor generelt være:

- Plane, jævne og med kørefast underlag som fx fliser, asfalt eller komprimeret grus.
- Så vidt muligt vandrette.
- Så brede og høje, at der sikres fri passage.
- Velbelyste.
- Rene og vedligeholdte.
- Ryddet for sne og ikke glatte.
- Uden anslagslister, tærskler og trin, eller disse skal være forsynet med faste skråkiler/ramper o.l., så passagen med kørende materiel lettes.

Stigninger i transportvejen

- Ved stigninger større end 1:10 skal der anlægges trin til at gå på og dobbelt-ramper til at køre på.
- Dobbelttramperne skal passe til det kørende materiel, så det ikke afspores.
- Trinene skal være mindst 0,4 m brede, mindst 0,4 m dybe og højst 0,1 m høje.
- Stigningen skal for hver ca. 5 m være udformet med en vandret repos, der er så lang og bred, at der er plads til materiel og person.
- Trin mv. kan dog udelades på stigninger op til 1:7, når strækningen er under 5 m.
- Ved alle stigninger, herunder trapper, der er større end 1:4, skal transporten af affald normalt ske med specielt udformede mekaniske løfte-, hejse- og transporthjælpemidler.
- Der skal bruges egnede tekniske hjælpemidler ved transport af materiel, der ikke passer til kørearealet, fx på grund af hjulafstanden.

Særlige adgangs- og transportforhold

Der kan være forskellige situationer, hvor affaldet ikke kan afhentes som beskrevet foran. Grundene kan være underlagets beskaffenhed, stigningens karakter, lav frihøjde i transportvejen eller tekniske/bygningsmæssige årsager (eksempelvis fredede ejendomme og etageejendomme med vanskelig adgang til afhentningssted via trapper og snævre gange) eller at affaldsbeholderen ikke kan placeres højst 5 m fra ejendommens udgang. Følgende løsninger kan i disse tilfælde sikre en forsvarlig måde at afhente affaldsbeholderen på:

- Beholderen mv. stilles ud til fortov eller vej.
- Der bruges specielt egnede mekaniske løfte-, hejse- og transporthjælpemidler, fx elevator eller trappelift.
- Der etableres affaldsøer eller skraldehuse i gårdniveau.
- Der etableres forsvarlig transportvej via naboejendom.

Valg af materiel/tekniske hjælpemidler

Ved materiel forstås alle de tekniske hjælpemidler, der konstrueres og bruges til emballering og opbevaring samt til manuel håndtering og transport af enhver form for dagrenovation, herunder genanvendelige materialer. Materiellet skal være indrettet, så det kan bruges med hensigtsmæssige arbejdsstillinger og -bevægelser i de arbejdsituationer, der måtte forekomme. Materiellet skal derfor konstrueres og vælges, så det er tilpasset brugerne samt de konkrete arbejdsforhold og -metoder.

Materiel, der bruges til opbevaring og afhentning af dagrenovation, skal være hensigtsmæssigt indrettet. Det betyder:

- At det skal passe til de byrder, der skal håndteres og til det sted, hvor håndteringen skal foregå.
- At det bør have en lav egenvægt og en hensigtsmæssig placering af tyngdepunktet.
- At det skal være vedligeholdt og let at rengøre.
- At det skal være fremstillet af et materiale, som kan modstå påvirkninger fra vejrlig, indhold og håndtering.

Faststående materiel

Eksempler på faststående materiel er sække, kassetter, beholdere til affald og genanvendelige materialer samt de stativer og skabe mv., der ligeledes udgør en del af renovationssystemet.

- Faststående materiel som stativer, skabe og skure mv. skal kunne stå stabilt.
- Faststående materiel som stativer, skabe og skure mv. skal være indrettet, så håndtering af sække, kassetter og beholdere, der udtages manuelt, kan foregå tæt ved kroppen og i en hensigtsmæssig gribehøjde.
- Låg, låger og døre skal være placeret og udformet, så man let kan anbringe og afhente det flytbare materiel.

- Sække, kassetter, beholdere og containere skal være lette at gribe og håndtere. De skal kunne stå stabilt og kunne stilles uden at vælte.
- Sække skal kunne lukkes og holdes lukkede. De skal kunne sammensnøres, så der dannes et hensigtsmæssigt greb med en længde på normalt 150 mm. En markering på sækken kan vise, hvor meget sækken må fyldes.

Materiel med hjul

Materiel med hjul omfatter tekniske hjælpemidler til manuel transport, fx to- og fire-hjulede beholdere og containere samt kærre og sækkevogne mv.

- Materiel med hjul skal være let at manøvrere og skal kunne køres uden at vælte.
- Vendemanøvrer kan lettes/undgås, fx ved brug af specialvogn, ekstra hjælppegreb eller ved brug af låg med tosidet åbning.
- Om nødvendigt skal fire-hjulede beholdere være udstyret med en bremseanordning, som kan holde beholderen stille, og som kan sikre afbremsning under kørsel. Det kan fx være tilfældet ved håndtering på skrånende underlag.

Håndgreb

Beholdere, som skal løftes, skubbes og trækkes, skal have hensigtsmæssigt håndgreb, så der opnås hensigtsmæssige arbejdsstillinger for hænder, arme og ryg, herunder ved vipning, kørsel, manøvrering forbi forhindringer og tømning.

Det betyder:

- At håndgreb skal være stabile og lette at holde fast i.
- At håndgreb skal være afrundede og med en tilstrækkelig tykkelse. En tykkelse på 3-4 cm vil normalt være hensigtsmæssig.
- At der skal være tilstrækkelig plads til hånden inklusive arbejdshandsker. En håndgrebslængde på 150 mm og et frirum omkring håndgrebet på 65-70 mm vil normalt være hensigtsmæssigt.

Gribemuligheder skal være tilpasset opgaven og de konkrete forhold. Håndgreb skal derfor være placeret og udformet hensigtsmæssigt i forhold til brugerne og de konkrete arbejdsforhold og -metoder, herunder beholdertype, byrder, underlag og pladsforhold.

Under hensyn hertil, skal håndgreb være:

- Placeret i en hensigtsmæssig gribehøjde.

- Placeret hensigtsmæssigt i forhold til materiellets tyngdepunkt med indhold.
- Placeret symmetrisk, så belastningen fordeles ligeligt mellem begge hænder.
- Placeret med en passende afstand.
- Placeret, så man ikke støder ben og fødder mod materiellet under håndtering.

Et hensigtsmæssigt design giver brugeren mulighed for at vælge en god gribe- mulighed afhængigt af, om beholderen skal vippe, køres, flyttes sidelæns eller hjælpes over forhindringer.

Hjul

På materiel, der skal skubbes og trækkes manuelt, er det væsentligt, at hjulene er letløbende samt hensigtsmæssigt udformet og placeret.

Udformning af hjul på beholdere skal vurderes i forhold til opgaver og arbejdsforhold, herunder beholderstype, pladsforhold og adgangsveje. Det gælder for bl.a. sporvidde, hjuldiameter, hjulbredde, hjulbelægning, støddæmpning og drejelige/retningsfastlåste hjul.

I den forbindelse gælder særligt:

- Ved kørsel på dobbelte kørselsramper vil en indvendig hjulafstand på mindst 500 mm normalt være passende for at undgå afsporing.
- På to-hjulede beholdere er en hjuldiameter på mindst 250 mm hensigtsmæssig.
- På fire-hjulede beholdere er en mindste hjuldiameter på ca. 200 mm hensigtsmæssig af hensyn til rullemodstand og passage af fx kantsten.
- Ved håndtering af fire-hjulede beholdere, hvor belastningen ved skub og træk er særlig lav, kan hjuldiameteren dog være ned til 160 mm. Det kan fx være tilfældet ved lav vægt, ved særlig godt underlag eller ved hjul med særlig lav rullemodstand.
- På fire-hjulede beholdere er det hensigtsmæssigt, at hjulene er svingbare, og at hjulpar fjernest fra brugeren kan fastlåses i kørselsretningen.

Arbejdets tilrettelæggelse og udførelse

De ansatte skal kunne udføre arbejdet fuldt forsvarligt.

- De ansatte skal have en tilstrækkelig og hensigtsmæssig oplæring og instruktion i at udføre arbejdet på farefri måde og bruge egnede tekniske hjælpemidler.
- Det anbefales, at de ansatte har gennemgået den særlige renovationsuddannelse.

I planlægningen skal der bl.a. tages højde for følgende:

- At opgaver og opgavefordelingen er afgrænset og præciseret, og at borgerne er bekendt med, hvad ydelsen indebærer og omfatter.
- At der er afsat den nødvendige tid til dialog mellem de involverede parter, fx kommune, vognmand og ansatte, for at sikre forsvarlige arbejdsforhold. Der bør derfor etableres et partssamarbejde omkring information, der har betydning for transporten m.m.
- “Trafikale” problemer som fx mangel på parkeringssteder på ruten ved afhentningsstederne.
- Eventuel uniform/legitimation.

Personer, der skubber eller trækker beholdere, containere o.l. tekniske hjælpemidler på hjul, må ikke belastes unødigt eller sundhedsmæssigt. Der skal derfor tages hensyn til de faktorer, der i et samspil er bestemmende herfor, det vil sige de tekniske hjælpemidlers udformning, indretning og placering, totalvægten samt transportvejens beskaffenhed.

- Det er en forudsætning, at den manuelle del af transporten under alle forhold sker i hensigtsmæssige arbejdsstillinger, over kortest mulig afstand og med en passende frekvens over en arbejdsdag.
- Der skal bruges egnede tekniske hjælpemidler, når affaldet afhentes, bringes og tømmes til renovationsbil. Det skal generelt sikres, at emner og fraktioner, der transporteres manuelt, kan køres og hejses frem for at skulle løftes og bæres.
- Løft og bæring er kun tilladt i helt specielle tilfælde, hvor det ikke er muligt at bruge et teknisk hjælpemiddel.
- Det bør undgås, at der manuelt transporteres to eller flere fyldte beholdere, kærre mv. samtidig.
- Affaldsbeholdere mv. skal holdes lukkede under transporten. Hvis det er nødvendigt at undersøge affaldet, skal undersøgelsen af beholderen ske på afhentningsstedet.
- Omhældning af den organiske fraktion og andet affald, der kan være farligt for sundheden, skal undgås. Der skal bruges åndedrætsværn, hvis det i enkelte tilfælde er nødvendigt med omhældning af denne type affald.

- Kontakt med affald, udsættelse for aerosoler og andre udledninger fra affaldet skal undgås ved tømning af affald.
- Indtømning/anbringelse af affald i renovationsbil skal normalt ske mekanisk.
- Støvende og/eller organisk affald skal være emballeret.
- Materiel skal holdes rent.
- Højtryksspuling skal undgås.
- Der skal bruges beskyttelsesudstyr, hvis det i særlige tilfælde er nødvendigt med spuling.

Personlige værnemidler og arbejdstøj

Arbejdsgiveren er ansvarlig for, at de ansatte får udleveret og bruger personlige værnemidler i det omfang, det er nødvendigt for at udføre opgaven forsvarligt.

Følgende skal stilles til rådighed:

- Årstidsbestemt arbejdsbeklædning og handsker, hvor der er risiko for at komme i direkte kontakt med affaldet.
- Eventuelt ekstra beklædning og handsker, så der kan skiftes, hvis man bliver våd.
- Værnefodtøj, hvor der er risiko for tåskader ved håndtering og transport af materiellet.
- Særligt arbejdstøj og åndedrætsværn i form af helmaske med P3-filter til ansatte, der håndterer den organiske fraktion, herunder ved eventuel omhældning af affald eller rengøring af affaldscontainere.

Velfærdsforanstaltninger

Der gælder en række bestemmelser for renovationsarbejde, herunder generelt:

- Der skal være adgang til omklædning.
- Der skal være brusebad samt omklædning med adskilt opbevaring af gangtøj og arbejdstøj.

- Faciliteterne skal være til rådighed på et etableret samlingssted, udgangssted e.l.
- Der skal i fornødent omfang medbringes vand, sæbe og engangshåndklæder på renovationsbilen.

